

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udsigt over Verdens-Krøniken fornemmelig i det Lutherske Tidsrum

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Udsigt over Verdens-Krøniken fornemmelig i det Lutherske Tidsrum", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1817_309A-intro-shoot-idm84.pdf (tilgået 05. august 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Sammenhængen i verdenshistorien

I den lange fortale s. V-XLIV forsvaret Grundtvig sine tidligere verdenskrøniker fra 1812 og 1814 mod kritikken og fastholder, at alene ud fra den ortodokse lutherske bibeltro kan man finde sandhed og sammenhæng i historien: "min hele kritiske Brøde var den, at jeg, som hver Christen maa og skal, tog Alt i Bibelen for idel Sandhed saa som det fortælles!" (s. XI).

I titlerne på verdenskrønikerne fra 1812 og 1814 indgik udtrykket 'i sammenhæng', og også i 1817 er ideen om verdenshistoriens sammenhæng helt central. Grundtvigs syn byggede på den gammeltestamentlige tanke om historien som et sammenhængende hele styret af Gud eller Forsynet, forløbende fra skabelsen over syndefaldet og Babelstårnet til de sidste tider og Dommedag. Hertil kom "Ideen om Tidernes Sammenhæng og Kristus i deres Middelpunkt" (Grundtvig 1812, s. XXVI), der livet igennem var styrende for alle hans verdenshistoriske værker.

Men sammenhængen i historien betyder mere end det gammeltestamentlige syn på Forsynets styrelse. Det kommer frem, når Grundtvig i fortalen polemiserer mod de 'pragmatiske' historieskrivere, der blot følger begivenhed til begivenhed som ydre årsager og virkninger i tidens løb uden sans for den dybere åndelige sammenhæng. I stedet gælder det om, at "bringe et Folks og en Tidsalders udvortes Bedrifter i Forbindelse med deres indvortes Liv eller Død, med deres Tro og Tænkemaade" (s. VII) – altså med den usynlige, åndelige virkelighed bag den ydre legemlige. Det er de gudskabte folkeånder, der som Forsynets redskaber skaber sammenhængen i historien.

Grundtvig begrundede også i fortalen, hvorfor han med sit nye forsøg i så høj grad fokuserer på det lutherske tidsrum og især på det tyske åndsliv: "thi at Tydskland, siden Bogtrykker-Konstens, og især siden Reformationens, Begyndelse, er i videnskabelig Henseende det vigtigste Land, kan vel Engellænder og Franskmand nægte, fordi de i Grunden ikke veed hvad der tales om, men Danske indrømme vist, hvad Historien forbyder at nægte" (s. XXIV). Grundtvig anerkendte tyskernes sans for åndelig dybde og deres overlegne videnskabelige tænkeevne, som imidlertid også gjorde det lettere at se konsekvenserne af deres mangel på sand luthersk bibeltro.

Som en karakteristisk afstikker finder Grundtvig i fortalen også plads til at afvise ideerne fra den franske revolution, da tiden nu "allermindst af alle Tidsaldre er skikket til at drage Nytte af Rigsdage, Parlater, Senater, Conventer, Stor-Thing, eller hvad man vil kalde dem [...]. Grunde maa veies, ikke Stemmer tælles" (s. XXIX).

Den første tredjedel af *Verdenskrøniken* 1817 til og med Luther og Reformationens århundrede følger i hovedtræk teksten fra *Verdenskrøniken* 1812, mens resten er omarbejdet eller helt nyskrevet. Især tiden efter trediveårskrigen er udvidet med udførlige skildringer af åndslivet i det protestantiske Europa – og især i 1700-tallets lutherske Tyskland.